Tabel 2 Literatuuronderzoek niet-medicamenteuze interventies richtlijn Palliatieve zorg bij COPD (2021) en richtlijnen Dyspneu (2015 en 2026)

Interventie	Ziekte	Richtlijn COPD (2021)		Richtlijn Dyspneu (2015)		Richtlijn Dyspneu (2026)
		Conclusie	Aanbeveling	Conclusie	Aanbeveling	Conclusie
Ademhalings-oefeningen (algemeen)	Kanker			Geen uitspraak mogelijk	Geen	
-	ILD			Niet onderzocht	Geen	+/-[1] laag
Pursed lip breathing	COPD	Geen eens-luidende conclusie (zeer laag)	Ja[2]	+ (zeer) laag[3]	Ja	- geen gradering
	Kanker			Geen studies	Geen	Geen studies
	Hartfalen			Geen studies		Geen studies
	ILD			Niet onderzocht		Geen studies
Instructie buikademhaling	COPD	Niet onderzocht	Geen	- (matig	Geen	Geen studies
	Kanker			Geen studies		
	Hartfalen			Geen studies		
	ILD			Niet onderzocht		
Inspiratoire spiertraining	COPD	+ (zeer) laag	Ja	Geen studies	Geen	- zeer laag
	Kanker					+ zeer laag
	Hartfalen					Conflicterend
	ILD			Niet onderzocht		Geen studies
Expiratoire spiertraining	COPD	- (laag	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
	Kanker					
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht		
In- + expiratoire spiertraining	COPD	+ geen gradering	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
	Kanker					
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht		
Diafragmatische ademhalings-oefeningen	COPD	+ laag	Geen	Geen studies	Geen	- Geen gradering
	Kanker					Geen studies
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht		
Begeleid diep ademen	COPD	+ t.o.v. muziek (laag)	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies

	Kanker					
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht		
Mindful ademen	COPD	+ (tijdelijk) zeer laag	Geen	Geen studies	Geen	Geen studies
	Kanker					
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht		
Zingen	COPD	Niet onderzocht	Geen	Niet onderzocht	Geen	- redelijk
	Kanker					Geen studies
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht		
Ontspannings-oefeningen/ mind-body interventies	COPD	Overwegend – (zeer) laag-	Nee	Overwegend - zeer laag	Ja (bij angst en spanning)	– (zeer) laag
	Kanker			Geen studies		+/- zeer laag tot redelijk
	Hartfalen			- (zeer) laag		- (zeer laag)
	ILD			Niet onderzocht		Geen studies
Acupunctuur	COPD	Niet onderzocht	Geen	Tegenstrijdig	Niet[4]	Niet onderzocht
	Kanker			Geen studies		
	Hartfalen					
Acupressuur	COPD	Niet onderzocht	Geen	+ laag		
	Kanker			Geen studies		
	Hartfalen					
Acupunctuur + acupressuur	Kanker			- laag		
Neurostimulatie	COPD	Niet onderzocht	Geen	+ laag	Niet	Niet onderzocht
	Kanker			Geen studies		
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht	Geen	
Vibratie thoraxwand	COPD	Niet onderzocht	Geen	+ laag	Niet	Niet onderzocht
	Kanker			Geen studies		
	Hartfalen			Geen studies		
	ILD			Niet onderzocht	Geen	
Hulpmiddelen bij lopen (rollator)	COPD	+ laag	Ja	+ (zeer) laag	Ja	Geen studies
	Kanker			Geen studies		
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht	Geen	

Luchtbevochtiging	COPD	Niet onderzocht	Geen	Geen studies	Niet	Geen studies
	Kanker					
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht	Geen	
Ventilator	COPD	+ zeer laag	Ja	Conflicterend zeer laag	Ja	Geen studies
	Kanker					+ (zeer) laag
	Hartfalen			Geen studies		Geen studies
	ILD			Niet onderzocht	Geen	
Zuurstof[5]	COPD	Geen klinisch relevant verschil met kamerlucht bij pO2>55 mm Hg (matig/laag)	Ja: bij long-aanval en bij chronische dyspneu bij pO2 >55 mm Hg en levensver-wachting weken tot enkele maanden	Conflicterend (matig)	Ja: bij acute dyspneu en bij diffusie-stoornis Nee: bij chronische dyspneu bij normoxe-mische patiënten met COPD of hartfalen	+/- (zeer) laag
	Kanker			- zeer laag		Geen studies
	Hartfalen			-/+ zeer laag		+ (zeer laag)
	ILD			Niet onderzocht	Geen	Conflicterend
High-flow zuurstof[6]	COPD	Niet onderzocht	Geen	Niet onderzocht	Geen	- zeer laag
	Kanker					- zeer laag
	Hartfalen					+ zeer laag
	ILD					- laag
Uitzuigen	COPD	Niet onderzocht	Geen	Geen studies	Ja: bij tracheacanule	Niet onderzocht
	Kanker					
	Hartfalen					
	ILD			Niet onderzocht	Geen	
Niet-invasieve beademing	COPD	- laag	Ja	+ laag	Geen	+/-[5] (laag)
	Kanker			- zeer laag		+ laag[5]
	Hartfalen			Geen studies		+ laag[5]
	ILD			Niet onderzocht		Geen studies
Psychologische ondersteuning	COPD	Niet onderzocht t.a.v. effect op dyspneu	Geen	- (CGT) Laag	Geen	+ CGT (zeer) laag
	Kanker			Geen studies		-/+ redelijk tot zeer laag
	Hartfalen					Geen studies
	ILD			Niet onderzocht		
Informatie en voorlichting/	COPD	Niet onderzocht	Geen	Geen studies	Ja	- zeer laag

educatie	Kanker					- zeer laag
	Hartfalen					+ laag
	ILD			Niet onderzocht	Geen	- laag
Breathlessness support services	COPD	- (zeer) laag	Niet	Niet onderzocht	Geen	Tegenstrijdig (zeer laag)
	Kanker					Geen studies
	Hartfalen					
	ILD					

[1] -/+ = Geen/wel effect op dyspneu t.o.v. geen behandeling of andere interventie
[2] Ja = Interventie aanbevolen
[3] Laag/zeer laag = Kwaliteit van de evidentie
[4] Niet = Interventie niet aanbevolen
[5] in vergelijking met kamerlucht
[6] t.o.v. standaard zuurstof